

Beleidsplan Veiligheid & Gezondheid

2023/2024

Inleiding

De Wet Kinderopvang stelt dat voor elk kindercentrum een beleid is vastgesteld dat ertoe leidt dat de veiligheid en gezondheid van de op te vangen kinderen zo veel als mogelijk is gewaarborgd. In dit beleidsplan Veiligheid en Gezondheid is dit uitgewerkt voor kinderdagverblijf de Ark en BSO de Ark. De pedagogisch beleidsmedewerker draagt er zorg voor dat er conform het beleid veiligheid en gezondheid wordt gehandeld.

We hebben vastgelegd hoe we werken en welke preventieve maatregelen we nemen om gezondheids- en veiligheidsrisico's voor kinderen tijdens de opvang te minimaliseren. Tenminste jaarlijks en zo nodig tussentijds evalueren we dit beleid en stellen dit zo nodig bij.

In de dagelijkse zorg voor kinderen houden we ons aan de wettelijke eisen en richtlijnen t.a.v. veiligheid en gezondheid van het RIVM (Rijksinstituut Veiligheid en Milieu), het LCHV (Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid), de Hygiënerichtlijn kinderopvang, de Richtlijn Binnen- en Buitenmilieu en de Informatie over ziektebeelden voor kinderopvang van de GGD.

Naast preventieve maatregelen om veiligheids- en gezondheidsrisico's te verkleinen en kinderen leren om te gaan met de kleine risico's hebben we natuurlijk aandacht voor het stimuleren van een gezonde leefstijl voor kinderen. Bijvoorbeeld door het eten van fruit en groente en gezonde traktaties, water en theedrinken, maar ook voldoende beweging. We gebruiken de informatie en richtlijnen op de website www.gezondekinderopvang.nl. In paragraaf L hebben we onze belangrijkste uitgangspunten voor het stimuleren van een gezonde leefstijl van de kinderen samengevat.

Onze missie

- kinderen af te schermen van grote risico's
- kinderen te leren omgaan met kleinere risico's
- kinderen uit te dagen en te prikkelen in hun ontwikkeling

Visie op veiligheid

Kinderen ontwikkelen zich snel, zijn nieuwsgierig en willen de wereld om zich heen ontdekken. Daarvoor gebruiken zij al hun zintuigen en hun hele lijf. Het is voor de pedagogisch medewerkers onmogelijk, maar ook niet wenselijk om de kinderen constant in de gaten te houden. We vinden een bepaalde mate van vrijheid voor kinderen belangrijk, om op basis van vertrouwen en goede afspraken en in een veilige omgeving zelfstandig dingen te (leren) doen. Wij zijn ons bewust van een continu spanningsveld tussen veiligheid en pedagogische aspecten en ontwikkelingsstimulering. Kinderen leren door vallen en opstaan. We streven naar een goede balans tussen een veilige én een uitdagende omgeving voor kinderen, waarin we grote risico's met ingrijpende gevolgen voorkomen en kinderen om te leren gaan met de kleine risico's.

Visie op gezondheid

Er zijn tal van factoren die de gezondheid beïnvloeden. Kinderen opvangen in een omgeving die een goede gezondheid zoveel mogelijk waarborgt en stimuleert, gaat verder dan het voorkomen van kinderziektes. Als er op het kindercentrum geen zieke kinderen zijn, betekent dit niet automatisch dat kinderen niet aan risico's blootgesteld zijn. Verantwoord beleid op het gebied van gezondheid is nodig. Dit betekent een gezond binnenklimaat, maar ook pedagogisch medewerkers die gezondheidsrisico's onderkennen en gezond gedrag bij kinderen bevorderen. O.a. door gezond voorbeeldgedrag en bewust hygiënisch handelen dat erop gericht is om ziekte te voorkomen. Het gedrag van kinderen, ouders en medewerkers staat centraal. Natuurlijk zorgen we voor schone ruimtes en (spel)materiaal. Op iedere groep hangt een schoonmaaklijst die als leidraad wordt gebruikt bij het poetsen iedere dag. Ons streven is een goede balans tussen enerzijds een hygiënische en gezonde omgeving en anderzijds de noodzaak voor kinderen om weerstand op te bouwen. Ook hiervoor geldt grote risico's met ingrijpende gevolgen voorkomen en kinderen om leren te gaan met kleine risico's. Voldoende ruimte om de wereld te ontdekken. Buiten spelen, ook als het minder mooi weer is, vinden we van groot belang voor een goede gezondheid en weerstand van kinderen. Rennen en ravotten en de natuur ontdekken en leren respecteren. Dat kinderen nat en vies kunnen worden hoort erbij. We maken steeds meer gebruik van regenbroeken (wind en waterdicht), zodat alle kinderen buiten kunnen spelen, ook als het nat en vies is. En een goede persoonlijke hygiëne bij eet- en drinkmomenten en bij verschonen of naar toilet gaan. Dat willen we kinderen leren.

Doelstelling

Vanuit de wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang dienen wij een beleid te creëren ten aanzien van Veiligheid en Gezondheid waar alle medewerkers zich verantwoordelijk voor voelen. De belangrijkste aandachtspunten binnen het vormgeven van het beleid zijn: 1) het bewustzijn van mogelijke risico's, 2) het voeren van een goed beleid op grote risico's en 3) het gesprek hierover aangaan met elkaar en met de externe betrokkenen. Dit alles met als doel, een veilige en gezonde omgeving te creëren waar kinderen onbezorgd kunnen spelen en zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Inhoud

In dit beleid veiligheid en gezondheid van Kinderdagverblijf de Ark en BSO de Ark is uitgewerkt:

- A: Kwaliteitscyclus veiligheid en gezondheid
- B: (bijna) ongevallenregistratie
- C: Controle speeltoestellen
- D: Bedrijfshulpverlening en kinder-EHBO
- E: BHV-plan en ontruimingsplan
- F: Fysieke risico's die de opvang van kinderen bij ons met zich meebrengt
- G: Grensoverschrijdend gedrag
- H: Vier-ogenprincipe (alleen dagopvang 0 - 4-jarigen)
- I: Vermoeden kindermishandeling
- J: Werkafspraken
- K: Achterwachtregeling; uitwerking van de wijze waarop de achterwacht is geregeld als er één beroepskracht op onze locatie aanwezig is
- L: Gezonde kinderopvang
- M: Klachten

A. Kwaliteitscyclus veiligheid en gezondheid

Aandacht voor veiligheid en gezondheid is een continu en cyclisch proces.

In dit beleidsplan beschrijven we hoe wij als team ons beleid vaststellen, implementeren, evalueren en actualiseren. En hoe we betrokkenen inzicht geven en meenemen in dit proces. Zie onderstaande stappen:

- ✓ We bespreken ons beleid veiligheid en gezondheid tenminste jaarlijks met het team. We nemen het actuele plan van aanpak met verbeteracties en maatregelen voor risico's met grote gevolgen door, we bespreken iedere vergadering de (bijna)- ongevallen registraties en deze worden samengevat in de notulen waarin alle ongevallen zijn meegenomen van die afgelopen periode, we bespreken alle ruimtes waar kinderen kunnen komen en welke risico's extra aandacht vragen (dit wordt ook regelmatig tijdens een teamoverleg besproken en waarbij de medewerkers de 'nieuwe' risico's moeten doorgeven aan de pedagogisch beleidsmedewerker, we actualiseren het plan van aanpak om geconstateerde risico's verder te verkleinen;
- ✓ Nadat het beleid veiligheid en gezondheid besproken is met het team en zo nodig tussentijds, bespreekt de pedagogisch beleidsmedewerker het beleid veiligheid en gezondheid met de oudercommissie. De belangrijkste afspraken worden daarna gecommuniceerd met ouders en indien van toepassing scholen en andere zorg- en netwerkpartners.
- ✓ In de jaarplanning voor het teamoverleg/groepsoverleg is het thema veiligheid en gezondheid een vast agendapunt en bespreken we altijd een hieraan gerelateerd onderwerp. Bijvoorbeeld de hygiënerichtlijn GGD, het hitteprotocol, veilig slapen, vermissing, incidenten of (bijna) ongevallen, meldcode kindermishandeling, schoonmaaklijst/protocol.
- ✓ De pedagogisch beleidsmedewerker kan advies en ondersteuning vragen van de directeur bij het uitvoeren en implementeren van verbeteracties om risico's te verkleinen.
- ✓ De pedagogisch beleidsmedewerker houdt de oudercommissie op de hoogte over de belangrijkste risico's ten aanzien van veiligheid en gezondheid en overlegt zo nodig over verbeteracties.
- ✓ Ten behoeve van hygiënisch handelen hebben we een schoonmaaklijst die dagelijks wordt afgevinkt, registeren we dagelijks de koelkasttemperatuur. Registratieformulieren worden 1 jaar op de groep bewaard.

B: (Bijna) ongevallenregistratie

Om ongevallen te voorkomen is het belangrijk om te weten hoe en waar een (bijna) ongeval plaatsvindt. We hebben daarvoor een registratieformulier¹. Bij een (bijna) ongeval vult de betreffende medewerker dit formulier in en wordt dit in de groepsmap bewaard. (Bijna) ongevallen worden besproken in het teamoverleg. Alle ongevalformulieren worden verzameld vlak voor een teamoverleg en daar wordt een samenvatting van gemaakt. De samenvatting wordt tijdens het teamoverleg besproken en opgenomen in de notulen. Daarna gaan de ongeval formulieren bij de kind gegevens van het betreffende kind.

C: Controle buitenspeeltoestellen

De speeltoestellen worden jaarlijks gecontroleerd door directeur Mark van der Wal. Pedagogisch medewerkers doen dagelijks/wekelijks visuele controles op veiligheid en onderhoud van de speeltoestellen. Periodieke controles, bij voorkeur als onderdeel van de maandelijkse BHV-controle, worden afgetekend in het logboek van de BHV. Bijzonderheden worden gemeld bij algemeen directeur Christina van der Wal. Deze zet indien nodig onderhoudsacties uit en koppelt dit terug aan het team.

---

¹ |Zie (bijna) ongeval-formulieren op alle groepen

D: Bedrijfshulpverlening en kinder-EHBO

Op onze locaties zijn/worden alle pedagogisch medewerkers geschoold voor kinder-EHBO. Pedagogisch medewerkers die alleen kinder-EHBO hebben, gaan sowieso tweejaarlijks op bijscholing. Gedurende de openingstijden van onze locatie is er altijd een leidster aanwezig met kinder-EHBO. De kinder-EHBO certificaten worden in het personeelsdossier gearhiveerd en staan in Portabase. In april 2023 heeft er een herhaling van de EHBO plaatsgevonden en deze wordt ook gepland in april 2025. Nieuwe pedagogisch medewerkers gaan individueel op herhaling of volgen de gehele cursus. In 2023 is bijna het hele team op herhaling en/of scholing geweest voor de BHV.

E: BHV-plan en ontruimingsplan

Onze locatie heeft een abonnement afgesloten met BD Service. Jaarlijks wordt op verzoek van directeur Mark van der Wal de blusmaterialen gecontroleerd en bijgehouden in het logboek. Het BHV-plan ligt op een vaste en voor alle medewerkers bekende en toegankelijke plaats op onze locatie: bij de BMI in het halletje op de planken. Op onze locatie is ons streven om gemiddeld vier keer per jaar een ontruimingsoefening te laten plaatsvinden, twee keer gepland en twee keer ongepland. Van de ontruiming wordt een verslag gemaakt en geëvalueerd tijdens het volgende werkoverleg.

F: Beschrijving fysieke risico's die opvang van kinderen bij ons met zich meebrengt

De voornaamste risico's met grote gevolgen voor de fysieke veiligheid van kinderen zijn onder te verdelen in de categorieën: Vallen, Verstikking, Vergiftiging, Verbranding, Vermissing en Overig.

Minstens ieder jaar wordt dit beleid op de agenda gezet om het samen vanuit het team en de oudercommissie, actueel te houden. Daarnaast wordt er ongeveer één keer in de zes maanden gevraagd tijdens het werkoverleg en/of groepsoverleggen naar risico's die van toepassing zijn. Deze worden dan meegenomen in het beleid veiligheid. Ook ligt dit beleid in de protocollenmap die bij de printer staat, zodat deze altijd inzichtelijk is voor vrijwilligers, stagiaires, beroepskrachten, en gecheckt kan worden op zijn volledigheid en actualiteit. Voor ouders is het beleid inzichtelijk op de website en sturen wij die naar ouders, indien er vraag naar is. In het overzicht hieronder hebben wij de grote risico's benoemd waar we het komende jaar (2023/2024) extra aandacht voor hebben:

Veiligheidsrisico met grote gevolgen	Beleid/protocol/ afspraak	Extra maatregel of actie	Wanneer	Actie als dit toch voorkomt
Waterkokers op de groep	Waterkokers staan achter op het aanrecht, zodat kinderen er niet bij kunnen. Het hete water wordt na gebruik direct weggegooid. Eventueel de waterkoker meteen opruimen na gebruik. Ongevallenregistraties/werkafspraken	Met hete drank wordt niet rondgelopen, maar wordt afgekoeld gedronken. Er worden geen warme dranken gedronken tussen de kinderen Geen koffieglazen/theeglazen op de groep	Tijdens het gezamenlijke werkoverleg 14 maart 2023 en tijdens het gezamenlijke werkoverleg in januari 2024 worden alle risico's besproken. Maatregelen worden aangescherpt wanneer nodig.	De Bhv'er met Kinder-EHBO behandelt het kind. Daarnaast wordt er contact opgenomen met de huisarts/huisartsenpost en/of 112 als de situatie dat vraagt. Ook worden ouders en directeur op de hoogte gebracht. De overige PM'ers vangen de andere kinderen op en houden hen weg van het incident. Directeur gaat zich verdiepen in waterkokers waar de temperatuur van kan worden ingesteld.
Toiletgang BSO en Tiener BSO: De kinderen gaan naar het toilet bij de Rupsjes	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijk afspraken maken met de kinderen van de BSO en tiener BSO over het naar de wc gaan bij de Rupsjes. • Duidelijke werkafspraken afstemmen met de BSO en tiener-BSO. Bijv.: er mag niet gerend worden in de gang. Tieners zelf werkafspraken laten opstellen • De pedagogisch medewerker van BSO de Tijgers controleert regelmatig de toiletgang van kinderen • De deur van het toilet gaat nooit op slot 	PM'er loopt zo nodig mee naar het toilet.	In het gezamenlijke werkoverleg 14 maart 2023 en januari 2024 worden de risico's besproken. Daarnaast worden er nog meer eventuele risico's aangevuld door de BSO en tiener-BSO in maart 2024.	De Bhv'er met kinder-EHBO handelt zo nodig. Daarnaast wordt er contact opgenomen met huisarts/huisartsenpost en/of 112 als de situatie dat vraagt. Ook worden ouders en directeur direct op de hoogte gebracht. De overige PM'ers vangen de andere kinderen op en houden hen weg van het incident.
Brandveiligheid Kennis van de ontsnappingsroute en afspraken bij ontruiming is niet optimaal bij hele team	BHV/ontruimingsplan	Met regelmaat een oefening inplannen	Hele jaar door. In elk kwartaal 1 oefening inplannen. Overige leidsters die geen BHV hebben op BHV scholing sturen. BHV overleg plannen waarin alle taken worden besproken en uitgedeeld aan alle medewerkers.	De Bhv'ers handelen volgens de richtlijnen van het BHV plan en daarnaast wordt er contact opgenomen met de huisartsenpost en/of 112 als de situatie dat vraagt. Ook worden ouders en directeur direct op de hoogte gebracht. De overige PM'er vangen de andere kinderen op en houden hen weg bij het incident.
Klapdeuren in centrale hal Kinderen kunnen de vingers krijgen tussen de klapdeuren	Van de twee klapdeuren die zich naast elkaar bevinden, kan er één klapdeur vast gezet worden. Ook zit er aan een kant van de klapdeur geen vingersafe. Ongeval registratie/werkafspraken	Zo nodig moet er nog een tweede haakje op de deur zodat de deuren dicht kunnen als ze in de centrale hal aan het spelen zijn. Daarnaast kunnen er nog vingersafes op.	Tijdens het gezamenlijke werkoverleg 14 maart 2023 en januari 2024 wordt dit besproken. De extra vingersafe is geplaatst op 16 maart 2023.	De Bhv'er met kinder-EHBO behandelt het kind. Daarnaast wordt er contact opgenomen met de huisarts/huisartsenpost en/of 112 als de situatie dat vraagt. Ook worden ouders en de directeur op de hoogte gebracht. De overige PM'er vangen de andere kinderen op en houden hen weg van het incident.

<p>Vervoer van en naar BSO + met peuter</p> <p>Kinderen worden vervoerd in busjes of in de bakfiets met elektrische trapondersteuning</p>	<p>Protocol vervoer²/werkafspraken³/ protocol uitstapjes⁴</p>	<p>Protocol maken of toevoegen aan het protocol vervoer van de bakfiets en busjes inclusief het rondje of rondjes fietsen op de bakfiets of rijden in het busje (zie ook inwerkmap). Eén lijn trekken die voor iedere werknemer en nieuwe medewerker geldt.</p>	<p>In juli 2023 met het hele team besproken en tijdens het groepsoverleg in maart 2024 staat het op de planning.</p>	<p>De leidster met kinder-EHBO behandelt het kind en schakelt, indien nodig, de huisarts / huisartsenpost / 112 in. De ouders en directie worden ook meteen op de hoogte gebracht. Leidster neemt contact op met dagopvang voor eventuele hulp.</p>
<p>Binnenruimte (KDV) + BSO</p>	<p>Alle kasten op de groepen zitten niet vast. Goed opletten als kinderen in de buurt van kasten spelen.</p> <p>Hekje van de keuken van de rupsjes past niet in het rondje. Blijft rond draaien dus de kans is aanwezig dat het hekje niet goed dicht zit. Altijd extra checken of het hekje goed dicht zit en anders ervoor zorgen dat er geen kinderen in de keuken komen.</p> <p>Winkeltje gaat van groep naar groep, kan omvallen. Wees alert hierop als je het winkeltje op de groep hebt staan.</p> <p>Kinderen kunnen op vensterbanken BSO klimmen.</p> <p>Er is geboord in een tegeltje en daar zit nu een scherp puntje (vlinders)</p> <p>Tienerbso kunnen kinderen ook op de vensterbank gaan staan (BSO)</p> <p>Goed deur sluiten van kdv naar kerk (en dat de nooddeur goed in slot valt)</p> <p>Graag altijd de voorraadkast goed afsluiten als je deze hebt geopend.</p>	<p>Afspraken zijn besproken tijdens het gezamenlijk werkoverleg op 14 maart 2023 met het hele team en in januari 2024.</p>	<p>Ieder werkoverleg worden er nieuwe risico's toegevoegd</p>	<p>Blijf alert op al deze punten en bij twijfel wordt de klusjesman ingeschakeld</p>

² Zie protocol vervoer, ligt ter inzage op alle groepen

³ Zie werkafspraken, staan in dit beleid onder kopje J, maar liggen ook op de groep

⁴ Zie protocol uitstapjes, ligt ter inzage op alle groepen

<p>Buitenspeelruimte (KDV)</p>	<p>Extra toezicht houden bij de grote stenen</p> <p>Bij alle verhogingen zoals bankje, bielzen, toezicht van de pedagogisch medewerker</p> <p>Afspraken maken over het gebruik van de buitenspeelruimte (hoe leer je kinderen via de bielzen naar beneden en boven lopen, over het uit de tunnel komen en gaan rennen waar ook gefietst kan worden, laten zien waar kinderen evt. over kunnen struikelen (sproei installatie),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Splinters van het hout • Stenen liggen los • Alert zijn op de tegels die uitsteken bij de boom • Als er zand op de stenen ligt, dan wordt het erg glad • Kinderen kunnen tegen het hek opklimmen • Naast de schuur is een gedeelte wel verhoogd met houten spijlen en een gedeelte nog niet. 	<p>Alle PM'ers informeren over het extra toezicht bij de stenen en verhogingen en de algehele buitenruimte</p>	<p>In maart 2023 worden de risico's van buitenspeelruimte opnieuw geïventariseerd en vastgesteld. In januari 2024 zal dit ook aan bod komen in het gezamenlijke werkoverleg.</p>	<p>De stenen verwijderen (is nog niet aan de orde geweest maar dit risico blijft wel vermeldt staan)</p>
<p>Buitenspeelruimte BSO)</p>	<p>Afspraken maken over het gebruik van de buitenspeelruimte en toezicht houden:</p> <p>Splinters van het hekwerk, Scherpe kant muurtjes, kinderen kunnen in principe zelf het hek openmaken, kinderen zouden kunnen struikelen over de sproei installatie als deze aan zou staan, de bal kan over het hek op de weg komen. Het hek aan de kant van Okido zit vast, dus goed opletten als de bal bij Okido ligt, dat er altijd een pm'er de bal gaat halen.</p> <p>De poort altijd dicht doen (en ouders daar op attenderen)</p> <p>Ook het hek dicht doen als je met de bakfiets op pad gaat.</p>	<p>Alle pm'ers op de hoogte brengen</p>		

Toezicht buitenspeelruimte i.v.m. regelmatig terugkeren van tand door de lip bij kinderen	<p>Extra toezicht houden tijdens het buitenspelen</p> <p>Er zit een tegel los bij de parkeerplaats.</p>	<p>In kaart brengen waar en hoe kinderen vallen (tand door de lip)</p>	<p>Bespreken tijdens groepsoverleg mei 2022 en tijdens het algemene werkoverleg 14 maart 2023.</p>	<p>Evt. veiligheid aanpassen aan buitenspeelruimte</p>
Koude vloer op de groepen (babygroepen extra voelbaar)	<p>Met de kring zorgen dat iedereen op een kleed zit. Baby's bij de rupsjes die kruipen extra in de gaten houden i.v.m. kou</p>	<p>Nieuwe vloer leggen bij rupsjes (staat op planning)</p>	<p>Heel 2022 t/m 2023</p>	<p>De leidster met kinder-EHBO behandelt het kind en schakelt, indien nodig, de huisarts / huisartsenpost / 112 in. De ouders en directie worden ook meteen op de hoogte gebracht. Leidster neemt contact op met dagopvang voor eventuele hulp.</p>
Kind wordt vermist tijdens de opvang	<p>Protocol vermissing⁵/werkafspraken punt J Beleid veiligheid en gezondheid</p>	<p>Het stappenplan wat je moet doen bij vermissing op alle groepen op een zichtbare plek neerhangen en eventueel protocol bespreken tijdens teamoverleg</p>	<p>Ieder jaar wordt dit protocol besproken, deze keer zal het tijdens de groepsoverleggen plaatsvinden die maandelijks plaats vinden vanaf 2021. Protocol wordt besproken tijdens groepsoverleggen 1ste kwartaal 2022 en tijdens de gezamenlijke groepsoverleggen in mei 2023.</p>	<p>De PM'er meldt bij naaste collega de vermissing en draagt de zorg voor andere kinderen over aan de collega.</p> <p>PM'er blijft kalm en denkt na, bijv. wanneer heb je het kind voor het laatste gezien</p> <p>Alle stamgroepen, gangen, slaapkamers worden gecheckt en de naam van het kind wordt geroepen.</p> <p>Schakel meerdere collega's in om te helpen zoeken + schakel leidinggevende/directie in → neemt contact op met ouders.</p> <p>PM'er gaat verder buiten zoeken, neemt zo ver mogelijk foto mee en telefoon</p> <p>Zoek eerst op plaatsen het kind gevaar op kan lopen (verkeerswegen, parkeerplaats), informeer bij voorbijgangers of ze kind gezien hebben</p> <p>Na 1 uur zoeken bel je de politie: 0900-8844. Noteer de naam van de politiefunctionaris die je geholpen heeft aan de telefoon en, zodat dat bekend is, de naam van de politiefunctionaris die als je contactpersoon aangewezen is.</p>

⁵ Zie protocol vermissing, ligt ter inzage op alle groepen

Veilig slapen	Protocol veilig slapen/werkafspraken punt J Beleid veiligheid en gezondheid	Goed blijven ventileren Gecertificeerde bedjes blijven controleren	Bij start en einde van de dag ledere dag	De leidster met kinder-EHBO behandelt het kind en schakelt, indien nodig, de huisarts / 112 / huisartsenpost in. De ouders en directie worden ook meteen op de hoogte gebracht. Leidster neemt contact op met dagopvang voor eventuele hulp.
Vallen van hoogte	Gecertificeerde bedjes en speeltoestellen, werkafspraken punt J Beleid veiligheid en gezondheid, bespreken (bijna) ongeval-formulieren	Evalueren tijdens groeps- en werkoverleg en risico's in kaart brengen en aan hand van risico's afspraken over toezicht etc. maken	Evalueren groepsoverleg en werkoverleg	De leidster met kinder-EHBO behandelt het kind en schakelt, indien nodig, de huisarts / huisartsenpost / 112 in. De ouders en directie worden ook meteen op de hoogte gebracht. Leidster neemt contact op met dagopvang voor eventuele hulp.
Verstikking	Protocol veilig slapen, hitteprotocol, werkafspraken punt J Beleid veiligheid en gezondheid	Zonwering tijdig naar beneden doen en goed ventileren op de 'koelste' momenten Ouders laten tekenen als kinderen met sieraden naar bed gaan Ouders laten tekenen als kinderen met een 'voorwerp' naar bed gaan Werkafspraken jaarlijks evalueren met alle groepen	Evalueren groepsoverleg en werkoverleg	De leidster met kinder-EHBO behandelt het kind en schakelt, indien nodig, de huisarts/huisartsenpost/112 in. De ouders en directie worden ook meteen op de hoogte gebracht. Leidster neemt contact op met dagopvang voor eventuele hulp.
Vergiftiging	Werkafspraken punt J Beleid veiligheid en gezondheid	Medicatie (puffers) worden in een dichte tas aan een hoge kapstok gehangen waar geen kinderen bij kunnen Ouders dienen de medicatie altijd aan leidsters te overhandigen Schoonmaakmiddelen worden altijd achter een gesloten kast opgeruimd of op een hele hoge plank.	Evalueren werkafspraken tijdens groepsoverleg/werkoverleg	De leidster met kinder-EHBO behandelt het kind en schakelt, indien nodig, de huisarts / huisartsenpost / 112 in. De ouders en directie worden ook meteen op de hoogte gebracht. Leidster neemt contact op met dagopvang voor eventuele hulp.

Verdrinking	Protocol badje/werkafspraken punt J Beleid veiligheid en gezondheid	Werkafspraken badje benoemen/bespreken in het voorjaar Geen badje opzetten, maar kinderen bijv. nat spuiten met een tuinslang of ander waterspeelgoed	Evalueren werkafspraken en protocol badje tijdens groepsoverleg/werkoverleg	De leidster met kinder-EHBO behandelt het kind en schakelt, indien nodig, de huisarts / huisartsenpost / 112 in. De ouders en directie worden ook meteen op de hoogte gebracht. Leidster neemt contact op met dagopvang voor eventuele hulp.
Grensoverschrijdend gedrag	Zie punt G Beleid veiligheid	Bespreken tijdens groepsoverleg	Informereren en evalueren Punt G tijdens groepsoverleg	Inschakelen aandacht functionaris kindermishandeling
Kindermishandeling	Meldcode kindermishandeling, aandacht functionaris, Punt I Beleid veiligheid en gezondheid	Tijdens teamoverleg in oktober 2021 mini scholing meldcode voor alle pedagogisch medewerkers	Zo nodig bespreken tijdens groepsoverleg, uitnodigen van de aandacht functionaris tijdens groepsoverleg	Stappenplan meldcode volgen (zie meldcode Kindermishandeling) en inschakelen aandacht functionaris kindermishandeling

De voornaamste risico's met grote gevolgen voor de gezondheid van kinderen op onze locatie zijn onder te verdelen in de categorieën: ziektekiemen, binnenmilieu en buitenmilieu:

Gezondheidsrisico met grote gevolgen	Beleid/protocol/ afspraak	Extra maatregel of actie	Wanneer	Actie als dit toch voorkomt
Hygiëne handen/nagels (personeel) en sieraden	Pedagogisch medewerkers houden de nagels kort en dragen geen gelnagels of 'lange' nagels Ook sieraden (armbanden, horloges) gaan af bij het verschonen of bereiden van voedsel. Als je een ring draagt, gebruik je altijd wegwerphandschoenen	Iedereen gebruikt wegwerphandschoenen bij het bereiden van voedsel en het verschonen Pedagogisch medewerkers spreken elkaar hierop aan als er geen gebruik wordt gemaakt van handschoenen	2023/2024	Het verbieden van gelnagels en lange nagels Per 1 augustus is het verboden om gelnagels/ lange nagels te dragen.
Inrichting	Huisvesting/inrichting	Op KDV worden ruimtes opnieuw bekeken i.v.m. temperatuur groepsruimte rupsjes en slaapkamers rupsjes en vlinders	Inventarisatie in zomermaanden en wintermaanden. Dit blijft ook 2023/2024 een aandachtspunt.	Hitte protocol wordt gevolgd.
Gezonde voeding	Pedagogisch beleidsplan / werkafspraken	Meer aandacht in 2024 aan besteden en medewerkers ouders van kinderen in de betreffende 'verjaardag maand' laten informeren	Juni 2024	Traktaties die niet in ons beleid passen worden meegegeven aan de ouders van de kinderen zodat zij zelf kunnen bepalen of ze het hun kind geven.
Ouders informeren over gezonde voeding	Mail naar ouders sturen met thema Gezonde voeding		Juni 2024	Ouders blijven informeren over gezonde voeding en ouders aanspreken die hiervan afwijken/

Overdracht van ziektekiemen door bijten of krabben dier	Protocol dieren	Protocol dieren, werkafspraken rondom de dieren naleven	Heel 2023/2024 (blijft aandachtspunt aangezien er nog wel uitstapjes plaatsvinden naar de paarden of de kinderboerderij of het bos)	De Bhv'er met kinder-EHBO handelt volgens protocol. Daarnaast wordt er contact opgenomen met de huisartsenpost en/of 112 als de situatie dat vraagt. Ook worden ouders en de directeur direct op de hoogte gebracht. De overige PM'er vangen de andere kinderen op en houden hen weg van het incident.
Overdracht van ziektekiemen door contact dieren	Protocol dieren	Protocol dieren/werkafspraken rondom de dieren naleven	In maart 2024 wordt het protocol dieren besproken en met de gezamenlijke groepsoverleggen en worden afspraken gemaakt hoe om te gaan met dieren op bijvoorbeeld een kinderboerderij	De Bhv'ers handelen volgens de richtlijnen van het BHV plan en daarnaast wordt er contact opgenomen met de huisartsenpost en/of 112 als de situatie dat vraagt. Ook worden ouders en directeur direct op de hoogte gebracht. De overige PM'er vangen de andere kinderen op en houden hen weg bij het incident.

G: Grensoverschrijdend gedrag

Wij hebben, in het kader van sociaal-emotionele veiligheid, aandacht voor grensoverschrijdend gedrag. We denken dan aan:

- ✓ het risico op (seksueel, fysiek en/of psychisch) grensoverschrijdend gedrag door volwassenen in hun contact met kinderen, bij pedagogisch medewerkers, pedagogisch medewerkers in opleiding, stagiairs, vrijwilligers, onderhoudspersoneel en overige aanwezige volwassenen
- ✓ het risico op (seksueel, fysiek en/of psychisch) grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

In het kader van preventie van grensoverschrijdend gedrag streven we ernaar om gedrag van kinderen, gedrag van medewerkers en ons pedagogisch handelen op een open en eerlijke manier en zonder te oordelen met elkaar, met kinderen en met hun ouders te bespreken in een veilige omgeving (open aanspreekcultuur). Dit is van belang om opvallende zaken te kunnen en durven signaleren. Medewerkers geven hierin het goede voorbeeld aan kinderen. Door nabijheid maar ook gepaste afstand, ruimte en tijd. Door persoonlijke aandacht en gelegenheid te bieden voor gesprek, door rust en vertrouwen te bieden maar ook vertrouwen te tonen in de ander. En door duidelijke afspraken te maken wat je met gekregen informatie gaat doen. In ons groepsoverleg maken we ruimte voor het stellen van vragen aan elkaar over gedrag van kinderen of van onszelf en over ons pedagogisch handelen. Wat valt je op? Waarom doe je iets op een bepaalde manier? Kan het ook anders? We willen leren van elkaar. Dit wordt tijdens het groepsoverleg besproken. In 2021 vinden er maandelijks groepsoverleggen plaats met groep, waarvan om de maand de groepen individueel bij elkaar komen tijdens het groepsoverleg en de andere maand de babygroepen en peutergroepen samen komen. Hier is de pedagogisch beleidsmedewerker en/of directie altijd aanwezig. Het teamoverleg wordt 1 keer in de twee maanden gepland in 2021, omdat er veel tijdens de groepsoverleggen wordt besproken. Sinds 2019 hebben wij een aandacht functionaris kindermishandeling in ons team, zij is hiervoor geschoold. Zij zal eventueel ook kunnen deelnemen aan het groepsoverleg of zal tijdens het teamoverleg het team hierover informeren. Gedrag en professioneel handelen is onderdeel van scholing en deskundigheidsbevordering. Met ouders bespreken we het belang van aanspreeknormen en hoe wij met elkaar en met kinderen op willen gaan. Dat kan tijdens een rondleiding of intake, maar bijvoorbeeld ook tijdens het 10 minutengesprek over hun kind. Of als thema voor een ouderavond.

In het pedagogisch beleidsplan⁶ staat een stuk beschreven hoe wij richting bieden voor seksuele opvoeding en hoe we met elkaar als team, met de kinderen en met hun ouders aandacht hebben voor de lichamelijke en seksuele ontwikkeling van kinderen.

Om objectief te kunnen bepalen hoe je seksueel gedrag van kinderen kunt begeleiden stellen we ons altijd de volgende vragen:

- ✓ Past het gedrag binnen de seksuele ontwikkeling en de leeftijd van het kind?
- ✓ Schaadt het gedrag een kind of de groep in zijn geheel? (is er sprake van dwang of gevaar)?
- ✓ Is het gedrag veilig en verantwoord voor de (lichamelijke en geestelijk) gezondheid?
- ✓ Is er 'meer' aan de hand (heeft het kind onderliggende problemen)?

Seksuele ontwikkeling hoort erbij, we willen kinderen en hun ouders ondersteunen en leren om met deze gevoelens om te gaan: seksuele opvoeding. Spelregels voor kinderen zijn:

- ✓ We doen elkaar geen pijn
- ✓ We dwingen elkaar nooit tot iets wat je niet wilt: baas over eigen lijf
- ✓ We doen niet stiekem, iedereen moet kunnen zien wat we doen
- ✓ We maken elkaar niet bang

---

⁶ Zie pedagogisch beleidsplan, ligt ter inzage op alle groepen

Pedagogisch medewerker houden goed in de gaten dat het leeftijdsverschil niet te groot is (2 à 3 jaar is te veel) omdat er al snel een machtsverschil kan ontstaan, waardoor het jongere kind kan instemmen met iets wat het toch liever niet wil.

We zorgen ervoor dat we altijd zicht houden op en contact houden met elkaar en met de kinderen. Dat betekent dat je soms ruimtes tijdelijk sluit en kinderen daar laat spelen waar medewerkers (in de buurt) zijn. Maar ook dat je de telefoon meeneemt als je met kinderen op pad gaat. Of een babyfoon als je in een andere ruimte bent (alleen dagopvang 0-4 jaar). Zicht houden op is voor ons niet hetzelfde als toezicht houden en controle. Vanuit vertrouwen in kinderen werken we aan het vergroten van zelfstandigheid als kinderen ouder worden en zich ontwikkelen.

En natuurlijk hebben we werkafspraken die we met alle kinderen bespreken en ook aan de ouders laten weten. Om de fysieke en sociaal-emotionele veiligheid van kinderen te versterken. Maar ook om de sociale ontwikkeling en het besef van waarden en normen te stimuleren. De werkafspraken vormen het belangrijkste instrument om kinderen om te leren gaan met kleinere risico's met beperkte gevolgen. Zie verder paragraaf J.

H. Vierogenprincipe (alleen dagopvang 0-4-jarigen)

Op onze dagopvang is het vierogen principe van toepassing. Dit betekent dat er altijd een 2de volwassene mee kan kijken of luisteren als een pedagogisch medewerker alleen is met kinderen. Voor onze locatie hebben we dit als volgt geregeld:

In 2012 heeft de Commissie Gunning een advies uitgebracht om seksueel misbruik met kinderen te voorkomen binnen de kinderopvang. Organisaties van kinderopvang moeten vanaf 2013 aantonen dat ze preventief maatregelen hebben genomen om misbruik van kinderen te voorkomen. Ondanks al onze inspanningen realiseren wij dat wij nooit een 100% veiligheidsgarantie af kunnen leveren. De ouders van ons kindercentrum, zowel dagopvang als buitenschoolse opvang, vragen wij dan ook om ogen en oren open te houden en bij 'niet pluis' gevoelens dit aan te geven aan de leidinggevende. Dit zorgt voor een open communicatie tussen ouders en KDV en BSO de Ark.

De volgende maatregelen zijn genomen:

- Nieuwe medewerkers/ stagiaires mogen pas werken, als wij hun VOG (verklaring omtrent gedrag) in bezit hebben en zij staan ingeschreven in het persoonsregister
- Bij aanname van nieuwe mensen winnen we altijd een referentie in
- Collega's en leidinggevende kunnen op elk moment van de dag binnenkomen
- Aan het begin en eind van de dag lopen ouders ook voortdurend in en uit (momenteel vanwege de corona maatregelen niet, maar wordt het kind in de centrale hal gebracht of gehaald.
- We proberen te vermijden dat een pedagogisch medewerker lang alleen is met een kind
- In het beleid is opgenomen hoe medewerkers met kinderen omgaan. Mocht een collega zich daar niet aan houden, dan spreken wij elkaar daarop aan
- Alle ouders hebben een deurcode, waardoor zij zonder bellen binnen kunnen lopen. Momenteel komen de ouders van de peuters en BSO niet verder dan de hal, maar de ouders van de babygroepen mogen de kinderen tot de deur brengen. Mochten de maatregelen versoepelen, dan zal dit weer als vanouds opgepakt gaan worden.

I: Vermoeden kindermishandeling

Een heel belangrijk aspect in het kader van veilige kinderopvang is het signaleren van vermoedens van kindermishandeling en/of huiselijk geweld, We werken met een meldcode⁷ die ons hierbij helpt. Daarin zijn vier routes uitgewerkt met stappenplan en toewijzing van verantwoordelijkheden. De 4de route is gewijd aan de communicatie en informatievoorziening van alle betrokkenen en hoe maatschappelijke onrust kan worden voorkomen.

Route I:	Signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling;
Route II:	Signalen van mogelijk geweld- of zedendelict door een collega jegens een kind
Route III:	Signalen van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag van kinderen onderling
Route IV:	Route bij (dreigende) maatschappelijke onrust

Tijdens de intake vertellen we de ouders dat we een veilige plek willen zijn voor hun kind en dat we gedrag en signalen die er mogelijk op wijzen dat een kind zich niet veilig voelt altijd met ouders zullen bespreken. We benoemen de Meldcode Vermoeden Kindermishandeling waarmee we werken en we vragen ouders om het ons te melden als zij zorg hebben om de veiligheid van hun kind. Bijvoorbeeld omdat zij opvallend gedrag zien bij hun kind of bij andere kinderen of bij medewerkers in het contact met hun kind.

In mei 2017 en november 2019 hebben alle leidsters de scholing: Signaleren kindermishandeling en gebruik van de meldcode gevolgd door Reinland traint (via veilig thuis). In 2021 heeft de aandachtfunctionaris met het hele team de 5 stappen herhaalt en tijdens de werkoverleggen komt dit thema regelmatig aan de orde. Daarnaast hangt op alle groepen de vijf stappen van de meldcode met afwegingskader, waarop de 5 stappen schematisch zijn weergegeven. Medewerkers bespreken gedrag, signaleren en vermoedens van kindermishandeling met hun directe collega, de aandacht functionaris, met ouders en met de directie. We bieden ouders en medewerkers ondersteuningsmogelijkheden van de aandacht functionaris. Ook de mogelijkheid van advies en ondersteuning vanuit Veilig Thuis zijn in de Meldcode opgenomen. Met de verplichting om ernstige signalen en vermoedens te melden bij Veilig Thuis. Bij signaleren van ontoelaatbaar gedrag van medewerkers in hun contact met kinderen (route II) consulteren we de vertrouwensinspecteur van het Ministerie van OCW voor.

J: Werkafspraken

We hebben werkafspraken opgesteld om kinderen te leren om te gaan met kleinere risico's met beperkte gevolgen voor veiligheid en gezondheid. Deze liggen op alle groepen. Indien nodig leggen we nieuwe accenten, waar mogelijk samen met kinderen en hun ouders. Als er een regel bij komt, kan er misschien ook een regel af. Zo houden we het overzicht.

We bespreken onze werkafspraken minimaal 1 x per jaar met alle medewerkers en met de oudercommissie en informatie ouders (intake, via Portabase). Uitgangspunt is dat werkafspraken overzichtelijk, positief en in concreet gedrag zijn geformuleerd. In voor kinderen begrijpelijke taal en eventueel met pictogrammen of foto's. Dit nodigt uit tot lezen, bespreken en jezelf eigen maken. Op de BSO betrekken we de kinderen actief bij het bespreken van de werkafspraken. Daar waar 'we' staat, bedoelen wij pedagogisch medewerkers.

---

⁷ Zie meldcode Kindermishandeling

Babygroepen

Halen en Brengen:

- Bij binnenkomst checken we of de klapdeuren/tussendeur/deur naar buitenruimte baby's en hal en naar de voordeur goed gesloten zijn. (deze afspraak is sinds mei 2020 (tijdelijk) niet van kracht, i.v.m. maatregelen corona.
- We verwelkomen ouder en kind persoonlijk en vragen ouders/leerkracht school om een overdracht van bijzonderheden, gezondheid en welzijn van het kind
- We nemen samen met het kind duidelijk afscheid van de ouder/leerkracht (per situatie verschillend)
- Bij het ophalen vertellen we ouders, als het even kan samen met het kind, hoe de dag verlopen is en wat het kind gedaan heeft.
- We communiceren daarnaast nog via het heen-en-weerschriftje waar alle voedingstijden/slaaptijden etc. in worden opgeschreven en een kort verhaaltje van de dag. Ouders geven dit schriftje 's ochtends mee en nemen dit 's avonds mee terug naar huis.
- Kinderen die nog moeten ontbijten bij binnenkomst, gaan aan tafel ontbijten.
- Kinderen die voor 7.30 worden gebracht mogen ontbijten. Kinderen die na 7.30 gebracht worden mogen niet ontbijten. Deze afspraak is gewijzigd sinds corona, mei 2020.
- Kinderen gaan van tafel als ze hun ontbijt op hebben of genoeg hebben gegeten en lopen niet met hun ontbijt in de hand van tafel af
- De kinderen die niet aanwezig zijn, maar wel komen volgens de aanwezigheidslijst, bellen we na 9.00 uur op.

Vanwege de coronamaatregelen worden de kinderen momenteel niet naar de groep gebracht door de ouders, maar via de buitendeur van beide babygroepen (zie protocol maatregelen Corona)

Entree en Hal

- Bij regenachtig weer maken we natte plekken op de vloer droog om uitglijden te voorkomen en plaatsen we het bord van uitglijden en gebruiken we droogloopmatten
- Wat je ziet liggen, ruim je op (bijvoorbeeld zwerfafval in de gang wat binnengewaaid is)
- Wie met een groep in de ruimte gespeeld heeft zorgt dat deze weer schoon en opgeruimd achtergelaten wordt. Het speelgoed van bijvoorbeeld thematafel wordt teruggezet waar het stond.
- Deuren staan op een haakje, zodat kinderen niet overal naar binnen kunnen lopen
- We hangen onze jassen en tassen aan de kapstok of leggen het in bakken
- Ouders worden verzocht om buggy's zoveel mogelijk mee terug naar huis te nemen. Mocht dit niet lukken, dan zal de buggy in de gang worden gezet.
- De buggy's/kinderwagens van de Ark worden netjes naast elkaar gezet aan de rechterkant van de gang. Er wordt gezorgd dat te allen tijde het looppad goed toegankelijk is.
- Maxicosy 's worden op een vaste plek gezet in de hal bij de babygroepen
- We houden de buitendeur gesloten
- In de hal is er ruimte om beweegspelletjes te doen
- Er wordt een schoonmaaklijst bijgehouden

Groepsruimten

- Rennen doen we buiten
- We ruimen speelgoed op na gebruik op de afgesproken vaste plekken
- Het opruimen van speelgoed doen we op vaste tijden
- Het speelgoed heeft een vaste plek
- Kapot speelgoed wordt meteen weggegooid
- We gebruiken de box alleen voor kinderen die niet kunnen staan.
- We controleren steeds of de boxen goed zijn gesloten
- Beweeglijke kinderen in een (triptrap) stoel naast de pedagogisch medewerker plaatsen, we gebruiken zo nodig een tuigje om het kind veilig te laten zitten.
- In de hangmaxicosy mogen kinderen niet slapen.
- Kinderen mogen maximaal een halfuur in de hangmaxicosy en deze wordt niet gebruikt als slaapplek
- Alleen in 'bijzondere situaties' wordt de hangmaxicosy gebruikt, als bijv. een kindje erg ontroostbaar is en daarin zijn/haar rust vindt
- Bij het gebruik van de elektrische wipstoel is er altijd een pedagogisch medewerker in de buurt
- De elektrische wipstoel wordt niet als slaapplek gebruikt, mits dit goed onderhouden kan worden door een pm'er
- Kleine voorwerpen die kinderen in de mond kunnen stoppen zijn niet aanwezig in het bereik van de kinderen zonder toezicht. Als er met kleine voorwerpen wordt gewerkt altijd in aanwezigheid van een pedagogisch medewerker
- Tassen van pedagogisch medewerkers worden op een veilige plaats opgeborgen.
- Eventuele aanstekers liggen in de kluis van de pedagogisch medewerker
- We leren de kinderen om niet aan de spullen van de ouders en/of pedagogisch medewerkers te komen
- We drinken uit een plastic beker. Dit betekent dat er geen glas op de groep is.
- Thee en koffie staan niet onbeheerd op tafel, maar zo ver mogelijk op het aanrecht (blijf in de buurt)
- Geen warme dranken nuttigen met een kind op schoot
- Als het te donker is in de groep, worden de lampen aangezet.
- We bergen schoonmaakmiddelen buiten zicht en bereik van kinderen op;
- Pedagogisch medewerkers werken volgens schoonmaakkijsten⁸ om de hygiëne optimaal te houden
- Als je moet niezen of hoesten meteen daarna handen wassen of we niezen in de elleboog.
- We houden 1,5 meter afstand van elkaar
- Elke groepsruimte heeft een EHBO doos

Verschoonruimte

- Als we kinderen verschonen op de commode doen we dit met volledige individuele aandacht en zijn we extra alert op omrollen of onverwachte bewegingen en vallen van de kinderen
- Als we kinderen verschonen op het aankleedkussen houden we continu contact met het kind. We lopen nooit weg en draaien niet weg om iemand aan te kunnen kijken.
- We zorgen altijd dat het hekje van de verschoonruimte dicht is
- We wassen de handen na elk verschoonmoment
- Het verschoonkussen wordt gedesinfecteerd na elke poepluier
- We zorgen dat de luiers bijgevuld zijn en blijven
- We dragen handschoenen als er gellak op de nagels zit en als we sieraden dragen

Keuken

- We laten de kinderen niet in de ruimte van de keuken spelen op de groep
- We zorgen dat het hekje altijd dicht is naar de keuken toe
- Kinderen komen niet zonder toezicht in de keuken
- Schoonmaakmiddelen staan boven op hoge planken of in een kast waarbij een haakje bevestigd is, zodat kinderen hier niet bij kunnen.

---

⁸ Vaste schoonmaakkijsten per groep

Algemene werkafspraken voor de (pedagogisch) medewerkers

- We zijn consistent en betrouwbaar in ons gedrag;
- We luisteren naar het kind en nemen het kind serieus;
- We benaderen het kind positief en letten meer op de dingen die goed gaan dan op de verkeerde dingen;
- We spreken niet over het gedrag, huiselijke omstandigheden of andere privacygevoelige zaken van een kind in het bijzijn van niet direct betrokken personen.
- We zijn erop alert dat het gebouw aan alle veiligheidseisen voldoet: geen kapotte lampen, geen loshangende snoeren etc.
- Mankementen worden onmiddellijk doorgegeven aan de directeur. Afhankelijk van het soort mankement en of hierbij de veiligheid van kinderen en/of medewerkers gevaar loopt, bepaalt de directeur de mate van spoed. Vervolgens geeft de directeur of de pedagogisch medewerker op de juiste manier het mankement door aan de klusman.
- We gooien kapotte spullen direct weg.
- We controleren speelgoed regelmatig op mankementen.
- We maken afspraken over hoe wij ons verdelen over de binnen- en buitenruimte
- Er liggen geen plastic zakken binnen handbereik van kinderen.
- Wij zorgen ervoor dat de schoonmaakspullen hoog staan, tijdens het schoonmaken van de tafel, vensterbanken of ander meubilair.
- We zorgen er voor dat alle gevaarlijke spullen (messen, scharen etc.) hoog opgeborgen zijn.
- Waterkokers staan achter op het aanrecht, zodat kinderen er niet bij kunnen. Het hete water wordt na gebruik direct weggegooid.
- Ramen worden alleen door ons geopend en altijd op het haakje.
Op alle ramen zitten beugels waarbij de ramen tot een bepaalde breedte open kunnen.
- De afvalbak moet goed sluiten, als dit niet het geval is moet er een nieuwe goed afsluitbare afvalbak worden aangeschaft.
- Er wordt regelmatig gelucht door een raam open te zetten op de kiepstand. We zijn alert op tocht.
- Er wordt geen harde muziek of radio binnen aangezet.
- Is het buiten kouder dan binnen, dan luchten wij regelmatig. Zet deuren en/of ramen tegen elkaar open en creëer een kort moment van doortochten als de kinderen er even niet zijn.
- De nagels zijn kort

Toedienen van medicatie:

- Bij het toedienen van medicijnen wordt er volgens het protocol 'toedienen van medicijnen'⁹ gewerkt. Ouders moeten altijd van tevoren formulier medicijngebruik invullen.
- We geven alleen medicatie als dit in de originele verpakking mee is gegeven
- We geven geen medicatie waarvan we de tekst niet kunnen lezen (andere taal)
- Bij vergiftiging bellen wij altijd 112

Slaapruimten

- Het protocol "Veilig slapen"¹⁰ wordt strikt opgevolgd.
- Stagiaires en nieuwe medewerkers worden op de hoogte gebracht van dit protocol door hun inwerkcoach of collega van de groep
- We lopen altijd mee als een stagiaire een kindje naar bed brengt of uit bed haalt.
- Uitgangspunt in ons beleid Veilig Slapen is dat kinderen altijd in de slaapkamer in een bedje worden gelegd.
- Op alle slaapkamers hangt een thermometer en wordt er gecontroleerd of de ruimte tussen de 15 en 24 graden. Dit wordt bijgehouden op een daarvoor bestemde lijst gedurende het hele jaar.
- Is dit niet het geval dan worden er maatregelen genomen.
- 1 keer per week wordt het beddengoed gewassen.
- 1 keer per week worden de slaapzakken gewassen
- Ieder kind slaapt in hetzelfde bedje met naam

---

⁹ Protocol toedienen van medicijnen ligt op iedere groep

¹⁰ Protocol veilig slapen ligt op iedere groep in de baby opvang

- Kinderen mogen in overleg met de ouders een kleine knuffel en/of speen mee naar bed nemen. Spenen wordt regelmatig controleert door medewerker voor gaatjes.
- We zorgen ervoor dat er geen speelgoed op de grond ligt
- We controleren steeds of de bedjes goed zijn gesloten
- Als er geen kinderen in de bedjes liggen houden we ook de hekjes gesloten.
- Als we buiten de groepsruimte zijn, zal er altijd een babyfoon zijn.
- Een wieg (kinderwagen) op de groep vervangt niet het bedje in de slaapkamer. Uitgangspunt in ons beleid Veilig Slapen is dat kinderen in de slaapkamer in een bedje te slapen worden gelegd.
- Een kind mag op de buik slapen als de ouders een toestemmingsverklaring¹¹ 'op de buik slapen' hebben ondertekend
- Een kind mag ingebakerd worden als de ouders een toestemmingsverklaring Inbakeren hebben ondertekend
- Kinderen slapen in een slaapzak
- Bij kinderen die oorbellen/ketting dragen, worden de oorbellen uitgehaald. Ouders dienen toestemming te geven als kinderen met oorbellen/ketting in bed moeten worden gelegd
- Kinderen mogen geen losse voorwerpen zoals stickers mee naar bed

Buitenspeelruimte baby's

- Voor het buiten spelen wordt er gecontroleerd of er geen ontlasting van dieren en vuil in de tuin of zandbak ligt
- Bij warm zonnig weer worden de kinderen frequent ingesmeerd met zonnebrand, sowieso na het fruitmoment 's ochtends.
- De kinderen dragen een T-shirt en we zoeken de schaduw op
- Bij koud weer wordt er rekening gehouden met de duur van het buitenspelen en worden de kinderen warm aangekleed.
- Er is altijd een plek gecreëerd voor druk spel en rustig spel.
- Kinderen worden niet buiten verschoond.
- We vegen het zandbak zand regelmatig terug in de zandbak (met of zonder hulp van kinderen)
- We leren de kinderen op een veilige manier van boven naar beneden te lopen via het heuveltje en andersom
- Na de laatste speelronde ruimen we samen met de kinderen het speelgoed
- We leren kinderen dat in het zwembadje en zandbak niet gegeten en gedronken mag worden.
- Als kinderen in het badje gaan, geven we kinderen een luier of zwembroekje aan.
- Er is altijd een pedagogisch medewerker aanwezig bij het badje (zie protocol badje¹²)
- Na het buiten spelen wassen we samen met de kinderen de handen.
- We mengen ons onder de kinderen en verspreiden ons in de tuin.
- We spelen actief mee buiten
- Er worden regelmatig buiten activiteiten aangeboden.
- Kinderen worden regelmatig gecontroleerd op teken.
- Van maart tot oktober zijn de medewerkers extra alert op teken nadat we buiten hebben gespeeld en worden de ouders erop gewezen hun kind thuis ook te controleren.
- Als er kinderen buitenspelen controleren we of de poort van de schutting dicht is.
- Er is altijd tenminste één pedagogisch medewerker buiten met de kinderen. Je meldt het aan je collega als je even naar binnen wilt, zodat die zicht kan houden op de kinderen.
- De kinderen worden geteld als ze naar binnen en naar buiten gaan met de groep. Iedere groep neemt de tablet mee waarin de aanwezige kinderen staan en de telefoonnummers van de ouders.

¹¹ Zie Buikslapverklaring, ligt op de babygroepen

¹² Protocol badje ligt ter inzage op alle groepen

Naar de kinderboerderij

- Na het spelen of verzorgen van de dieren wassen we de handen
- Er wordt niet gerend of gegild bij de kinderen.
- De dieren worden niet zonder toestemming opgepakt of geaaid
- Het protocol dieren¹³ wordt opgevolgd
- Kinderen dragen een geel veiligheidshesje

Eetsituatie

- We leren de kinderen om rustig te eten en drinken aan tafel.
In de zomerperiode kunnen we buiten picknicken waarbij kinderen op een kleedje zitten
- Kinderen worden gestimuleerd om uit een gewone beker te drinken
- Bij het eten kiezen de kinderen zelf, zo nodig wordt er bijgestuurd.
- Voordat we gaan eten, ruimt iedereen mee op
- We wachten met eten, totdat iedereen zit
- We ruimen samen de tafel af
- We stimuleren de kinderen om gezonde voeding te eten, we hebben verschillende soorten fruit en groente. We geven de kinderen keuzes uit gezonde snack. We drinken water met fruit of groente.
- We plaatsen kinderen die zich af kunnen zetten in een triptrap stoel naast ons en zetten de stoel verder van de tafel. Zo nodig gebruiken we een speciaal tuigje om het kind veilig te kunnen laten zitten.
- Kinderen eten de eerste boterham met wat hartigs erop (kaas, worst)
- Het zoete broodbeleg varieert met periodes
- Kinderen eten alleen producten van de Ark
- Kinderen drinken alleen water of thee.
- Tot 7:30 uur mogen kinderen bij ons ontbijten
- Kinderen eten 1 boterham met hartig beleg, daarna melk en eigen keuze
- We gebruiken handschoenen bij het bereiden van voedsel als er gellak op de nagels zit en we sieraden dragen
-

Pauseruimte

- We bergen onze tassen en privé spullen op achter gesloten deuren, daar waar kinderen niet komen; Hiervoor hebben we kluisjes.
- In de ruimtes waar kinderen niet mogen komen zijn er haakjes op de deur bevestigd
- De deur is op het haakje als er niemand binnen is
- We ruimen onze spullen in de vaatwasser op en laten het schoon achter
- Mocht de vaatwasser aanstaan, dan worden vieze plastic spullen in vaatwasser op eigen groep gezet of met de hand afgewassen

Waarden en normen

- Iedereen wordt geaccepteerd zoals hij/zij is; alle mensen zijn verschillend en dat is prima;
- Iedereen gaat respectvol met elkaar om. Er worden geen racistische opmerkingen gemaakt, gediscrimineerd, geroddeld of gescholden. Ook wordt niemand uitgelachen, vernederd of buitengesloten;
- We houden rekening met elkaar en we zijn aardig voor elkaar. We leren de kinderen dat we elkaar niet schoppen, tegen elkaar schreeuwen of iemand pesten.

Zelfredzaamheid

- We ruimen samen op waar we mee gespeeld hebben en leggen dit op dezelfde plek terug. We helpen elkaar met het opruimen.
- Kinderen krijgen de ruimte om zoveel mogelijk zelf dingen op te lossen. We helpen als dat nodig is door vragen te stellen en samen na te denken.

---

¹³ Protocol dieren ligt er inzage op alle groepen

- Kinderen leren opkomen voor zichzelf. We helpen als dat nodig is door samen te kijken wat het wil en hoe dat te bereiken.
- Kinderen gaan mee op onderzoek buiten het kinderdagverblijf: wandelen, boodschappen doen, uitstapje.
- Kinderen helpen bij dagelijkse taken

Privacy media

- Foto's, die op of rond het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang worden gemaakt, worden alleen bewaard, bewerkt of verspreid met toestemming van de ouders of verzorgers van de kinderen;
- Foto's worden alleen gemaakt met de tablet/ iPad en het fototoestel van kindercentrum de Ark
- Ouders geven toestemming¹⁴ voor het plaatsen van foto's op de site, facebook of nieuwsbrief
- De groepsmappen liggen in een afgesloten kast

Veiligheid

- De ouders/ verzorgers worden schriftelijk en/ of telefonisch geïnformeerd over calamiteiten;
- We houden zicht op alle kinderen. We verdelen ons over de ruimte en de kinderen.
- Kinderen mogen niet zonder toezicht het kindercentrum/speelplaats verlaten,
- We controleren of de kinderen geen koordjes aan hun capuchon/vest of jas hebben, anders vastmaken
- In de ruimtes waar kinderen niet mogen komen is er een haakje aan de deur bevestigd, behalve waar de tiener-BSO is. Kinderen 8+ wordt geleerd om niet in de voorraadkast te komen zonder toestemming van de pedagogisch medewerker
- Kinderen wachten binnen de poort, totdat hun ouders het plein op komen

Vermissing

- Het protocol vermissing¹⁵ wordt strikt opgevolgd
- Het stappenplan wordt opgevolgd en komt zo nodig op een zichtbare plek op alle groepen te hangen
- Er staan verschillende situaties van vermissing in beschreven + hoe er gehandeld dient te worden
- Protocol wordt besproken tijdens een werkoverleg in het najaar 2021

Uitstapjes

- De ouders worden op de hoogte gebracht wanneer er een uitstapje is
- Met een uitstapje van meer dan 7 kinderen zijn er altijd twee pedagogisch medewerkers of één pedagogisch medewerker en een stagiaire mee.
- Het protocol "vervoerbeleid¹⁶" en 'uitstapjes¹⁷' wordt strikt opgevolgd bij uitstapjes.

---

¹⁴ Toestemmingsformulier beeldmateriaal ligt ter inzage op kantoor

¹⁵ Protocol vermissing ligt ter inzage op de groepen

¹⁶ Protocol vervoer ligt ter inzage op de groepen

¹⁷ Protocol uitstapjes ligt ter inzage op de groepen

Peutergroepen

Halen en Brengen

- We verwelkomen ouder en kind persoonlijk en vragen ouders/leerkracht school om een overdracht van bijzonderheden, gezondheid en welzijn van het kind
- We nemen samen met het kind duidelijk afscheid van de ouder/leerkracht (per situatie verschillend)
- Bij het ophalen vertellen we ouders, als het even kan samen met het kind, hoe de dag verlopen is en wat het kind gedaan heeft. I.v.m. corona verloopt dat nu iets anders en krijgen de ouders een dag verslag via de app en dan een korte overdracht bij ophalen.
- Kinderen die nog moeten ontbijten bij binnenkomst, gaan aan tafel ontbijten.
- Kinderen die voor 7.30 worden gebracht mogen ontbijten. Kinderen die na 7.30 gebracht worden mogen niet ontbijten. Deze afspraak is gewijzigd sinds corona.
- Kinderen gaan van tafel als ze hun ontbijt op hebben of genoeg hebben gegeten en lopen niet met hun ontbijt in de hand van tafel af
- De kinderen die niet aanwezig zijn, maar wel komen volgens de aanwezigheidslijst worden na 9:00 opgebeld door de pedagogisch medewerkers

Vanwege de coronamaatregelen worden de kinderen momenteel niet naar de groep gebracht door de ouders (zie protocol maatregelen Corona)

Entree en Hal

- Bij regenachtig weer maken we natte plekken op de vloer droog om uitglijden te voorkomen en plaatsen we het bord van uitglijden en gebruiken we drooglopmatten
- Wat je ziet liggen, ruim je op (bijvoorbeeld zwerfafval in de gang wat binnengewaaid is)
- Wie met een groep in de ruimte gespeeld heeft zorgt dat deze weer schoon en opgeruimd achtergelaten wordt. Het speelgoed van bijvoorbeeld thematafel wordt teruggezet waar het stond.
- Deuren staan op een haakje, zodat kinderen niet overal naar binnen kunnen lopen
- We hangen onze jassen en tassen aan de kapstok of leggen het in bakken
- Aan het eind van de dag checken we of alle sloffen opgeruimd zijn en netjes in de bak of in de vakjes liggen.
- Aan het eind van de dag checken wij of er geen speelgoed in de gang ligt, maar ruimen we dit op.
- Elke vrijdag worden alle bakjes van de kinderen gecheckt en zo nodig opgeruimd of gestofzuigd.
- We houden de buitendeur gesloten
- In de hal is er ruimte om beweegspelletjes te doen
- Er wordt een schoonmaaklijst bijgehouden

Groepsruimten

- We ruimen speelgoed op na gebruik op de afgesproken vaste plekken
- Rennen doen we buiten
- Het opruimen van speelgoed doen we op vaste tijden
- Het speelgoed heeft een vaste plek
- Tassen van pedagogisch medewerkers worden op een veilige plaats opgeborgen.
- Eventuele aanstekers liggen in de kluis van de pedagogisch medewerker
- We leren de kinderen om niet aan de spullen van de ouders en/of pedagogisch medewerkers te komen
- Kapot speelgoed wordt meteen weggegooid
- We drinken uit een plastic beker. Dit betekent dat er geen glas op de groep is.
- Thee en koffie staan niet onbeheerd op tafel, maar zo ver mogelijk op het aanrecht (blijf in de buurt)
- Geen warme dranken nuttigen met een kind op schoot
- Als het te donker is in de groep, worden de lampen aangezet.
- Kleine voorwerpen die kinderen in de mond kunnen stoppen zijn niet aanwezig in het bereik van de kinderen zonder toezicht. Als er met kleine voorwerpen wordt gewerkt altijd in aanwezigheid van een pedagogisch medewerker

- Pedagogisch medewerkers werken volgens schoonmaakkijsten¹⁸ om de hygiëne optimaal te houden
- Als je moet niezen of hoesten meteen daarna handen wassen of we niezen in de elleboog.
- De pedagogisch medewerkers houden 1,5 meter afstand van elkaar
- Elke groepsruimte heeft een EHBO doos

Keuken

- Kinderen mogen niet spelen in de keuken
- Als kinderen willen drinken, vragen zij dit aan ons en begeleiden wij de kinderen in het pakken van een beker en het water

Verschoonruimte

- Als we kinderen verschonen op de commode doen we dit met volledige individuele aandacht en zijn we extra alert op omrollen of onverwachte bewegingen en vallen van de kinderen
- Als we kinderen verschonen op het aankleedkussen houden we continu contact met het kind. We lopen nooit weg en draaien niet weg om iemand aan te kunnen kijken.
- We schuiven de trap van de commode altijd na gebruik dicht
- We wassen de handen na elk verschoonmoment
- Het verschoonkussen wordt gedesinfecteerd na elke poepluier
- We zorgen dat de luiers bijgevuld zijn en blijven
- We dragen handschoenen als er gellak op de nagels zit en als we sieraden dragen
-

Sanitair

- De kinderen en pedagogisch medewerkers wassen hun handen na het gebruik van het potje
- Schoonmaakmiddelen staan boven op hoge planken of in een kast waarbij een haakje bevestigd is, zodat kinderen hier niet bij kunnen.
- Na het bezoek van het toilet, deze weer netjes achterlaten
- Na het bezoek van het toilet altijd de handen wassen met water en zeep en goed afdrogen met papieren doekjes
- Er wordt geen speelgoed meegenomen naar de toiletten

Algemene werkafspraken voor de (pedagogisch) medewerkers

- We zijn consistent en betrouwbaar in ons gedrag;
- We luisteren naar het kind en nemen het kind serieus;
- We benaderen het kind positief en letten meer op de dingen die goed gaan dan op de verkeerde dingen;
- We spreken niet over het gedrag, huiselijke omstandigheden of andere privacygevoelige zaken van een kind in het bijzijn van niet direct betrokken personen.
- We zijn erop alert dat het gebouw aan alle veiligheidseisen voldoet: geen kapotte lampen, geen loshangende snoeren etc.
- Mankementen worden onmiddellijk doorgegeven aan de directeur. Afhankelijk van het soort mankement en of hierbij de veiligheid van kinderen en/of medewerksters gevaar loopt, bepaalt de directeur de mate van spoed. Vervolgens geeft de directeur of de pedagogisch medewerker op de juiste manier het mankement door aan de klusjesman.
- We gooien kapotte spullen direct weg.
- We controleren speelgoed regelmatig op mankementen.
- We maken afspraken over hoe wij ons verdelen over de binnen- en buitenruimte
- Er liggen geen plastic zakken binnen handbereik van kinderen.
- Wij zorgen ervoor dat de schoonmaakspullen hoog staan, tijdens het schoonmaken van de tafel, vensterbanken of ander meubilair.
- We zorgen er voor dat alle gevaarlijke spullen (messen, scharen etc.) hoog opgeborgen zijn.
- Waterkokers staan achter op het aanrecht, zodat kinderen er niet bij kunnen. Het hete water wordt na gebruik direct weggegooid.

¹⁸ Vaste schoonmaakkijsten per groep

- Ramen worden alleen door ons geopend en altijd op het haakje. Op alle ramen zitten beugels waarbij de ramen tot een bepaalde breedte open kunnen.
- De afvalbak moet goed sluiten, als dit niet het geval is moet er een nieuwe goed afsluitbare afvalbak worden aangeschaft.
- Er wordt regelmatig gelucht door een raam open te zetten op de kiepstand. We zijn alert op tocht.
- Er wordt geen harde muziek of radio binnen aangezet. Mocht de muziek een keer wat harder aan staan bijv. i.v.m. een feestje of thema, dan zullen de tussendeuren gesloten worden
- Is het buiten koeler dan binnen, dan luchten wij regelmatig. Zet deuren en/of ramen tegen elkaar open en creëer een kort moment van doortochten als de kinderen er even niet zijn.
- De nagels zijn kort
-

Toedienen van medicatie:

- Bij het toedienen van medicijnen wordt er volgens het protocol 'toedienen van medicijnen'¹⁹ gewerkt. Ouders moeten altijd van tevoren formulier medicijngebruik invullen.
- We geven alleen medicatie als dit in de originele verpakking mee is gegeven
- We geven geen medicatie waarvan we de tekst niet kunnen lezen (andere taal)
- Bij vergiftiging bellen wij altijd 112

Slaapruidten

- Het protocol "Veilig slapen"²⁰ wordt strikt opgevolgd.
- Stagiaires en nieuwe medewerkers worden op de hoogte gebracht van dit protocol door hun inwerkcoach of collega van de groep
- We lopen altijd mee als een stagiaire een kindje naar bed brengt of uit bed haalt.
- Uitgangspunt in ons beleid Veilig Slapen is dat kinderen altijd in de slaapkamer in een bedje of stretcher worden gelegd.
- Op alle slaapkamers hangt een thermometer en wordt er gecontroleerd of de ruimte tussen de 15 en 24 graden. Dit wordt bijgehouden op een daarvoor bestemde lijst gedurende het hele jaar.
- Is dit niet het geval dan worden er maatregelen genomen.
- 1 keer per week wordt het beddengoed gewassen.
- Ieder kind slaapt in hetzelfde bedje met naam
- Kinderen mogen in overleg met de ouders een kleine knuffel en/of speen mee naar bed nemen. Spenen wordt regelmatig controleert door medewerker voor gaatjes.
- We zorgen ervoor dat er geen speelgoed op de grond ligt
- We controleren steeds of de bedjes goed zijn gesloten
- Als er geen kinderen in de bedjes liggen houden we ook de hekjes gesloten.
- Als we buiten de groepsruimte zijn, zal er altijd een babyfoon zijn.
- Kinderen slapen in een pyjamabroek
- Bij kinderen die oorbellen/ketting dragen, worden de oorbellen uitgehaald. Ouders dienen toestemming te geven als kinderen met oorbellen/ketting in bed moeten worden gelegd
- Kinderen mogen geen losse voorwerpen zoals stickers mee naar bed

Buitenspeelruimte peuters

- Voor het buiten spelen wordt er gecontroleerd of er geen ontlasting van dieren en vuil in de tuin of zandbak ligt
- Bij warm zonnig weer worden de kinderen frequent ingesmeerd met zonnebrand, sowieso na het fruitmoment 's ochtends.
- De kinderen dragen een T-shirt en we zoeken de schaduw op
- Bij koud weer wordt er rekening gehouden met de duur van het buitenspeelen en worden de kinderen warm aangekleed.
- Er is altijd een plek gecreëerd voor druk spel en rustig spel.
- Kinderen worden niet buiten verschoond.
- We vegen het zandbak steentjeszand regelmatig terug in de zandbak (met of zonder hulp van kinderen)

¹⁹ Protocol toedienen van medicijnen ligt op iedere groep

²⁰ Protocol veilig slapen ligt op iedere groep in de baby opvang

- We leren de kinderen op een veilige manier van boven naar beneden te lopen het stenen trappetje of de bielzen
- Na de laatste speelronde ruimen we samen met de kinderen het speelgoed op in de schuur
- We leren kinderen dat in het zwembadje en zandbak niet gegeten en gedronken mag worden.
- Als kinderen in het badje gaan, geven we kinderen een luier of zwembroekje aan.
- Er is altijd een pedagogisch medewerker aanwezig bij het badje (zie protocol badje²¹)
- Na het buiten spelen wassen we samen met de kinderen de handen.
- We mengen ons onder de kinderen en verspreiden ons in de tuin.
- We spelen actief mee buiten
- Er worden regelmatig buiten activiteiten aangeboden.
- Kinderen worden regelmatig gecontroleerd op teken.
- Van maart tot oktober zijn de medewerkers extra alert op teken nadat we buiten hebben gespeeld en worden de ouders erop gewezen hun kind thuis ook te controleren.
- Als er kinderen buitenspelen controleren we of de poort dicht is.
- Er is altijd tenminste één pedagogisch medewerker buiten met de kinderen. Je meldt het aan je collega als je even naar binnen wilt, zodat die zicht kan houden op de kinderen.
- De kinderen worden geteld als ze naar binnen en naar buiten gaan met de groep. Iedere groep neemt de tablet mee waarin de aanwezige kinderen staan en de telefoonnummers van de ouders.
- Als er kinderen buitenspelen controleren we of de poort dicht en op het haakje is.
- Er is altijd tenminste één pedagogisch medewerker buiten met de kinderen. Je meldt het aan je collega als je even naar binnen wilt, zodat die zicht kan houden op de kinderen.
- De kinderen worden geteld als ze naar binnen en naar buiten gaan met de groep. Iedere groep neemt de tablet mee waarin de aanwezige kinderen staan en de telefoonnummers van de ouders. Ook hangt hier de sleutel aan de van de poort.

Eetsituatie

- We leren de kinderen om rustig te eten en drinken aan tafel.
In de zomerperiode kunnen we buiten picknicken waarbij kinderen op een kleedje zitten
- Kinderen worden gestimuleerd om uit een gewone beker te drinken
- Bij het eten kiezen de kinderen zelf, zo nodig wordt er bijgestuurd.
- Voordat we gaan eten, ruimt iedereen mee op
- We gebruiken handschoenen bij het bereiden van voedsel als er gellak op de nagels zit en als we sieraden dragen
- We wachten met brood smeren, totdat iedereen zit
- We ruimen samen de tafel af
- We stimuleren de kinderen om gezonde voeding te eten, we hebben verschillende soorten fruit en groente. We geven de kinderen keuzes uit gezonde snack. We drinken water met fruit of groente.
- Kinderen eten de eerste boterham met wat hartigs erop (kaas, worst)
- Het zoete broodbeleg varieert met periodes
- Kinderen eten alleen producten van de Ark
- Kinderen drinken alleen water of thee.
- Tot 7:30 uur mogen kinderen bij ons ontbijten
- Kinderen eten 1 boterham met hartig beleg, daarna melk en eigen keuze

Naar de kinderboerderij

- Na het spelen of verzorgen van de dieren wassen we de handen
- Er wordt niet gerend of gegild bij de kinderen.
- De dieren worden niet zonder toestemming opgepakt of geaaid
- Het protocol dieren²² wordt opgevolgd
- Kinderen dragen een geel veiligheidshesje

Pauzeruimte

---

²¹ Protocol badje ligt ter inzage op alle groepen

²² Protocol dieren ligt er inzage op alle groepen

- We bergen onze tassen en privé spullen op achter gesloten deuren, daar waar kinderen niet komen; Hiervoor hebben we kluisjes.
- In de ruimtes waar kinderen niet mogen komen zijn er haakjes op de deur bevestigd
- De deur is op het haakje als er niemand binnen is
- We ruimen onze spullen in de vaatwasser op en laten het schoon achter
- Mocht de vaatwasser aanstaan, dan worden vieze plastic spullen in vaatwasser op eigen groep gezet of met de hand afgewassen

Waarden en normen

- Iedereen wordt geaccepteerd zoals hij/zij is; alle mensen zijn verschillend en dat is prima;
- Iedereen gaat respectvol met elkaar om. Er worden geen racistische opmerkingen gemaakt, gediscrimineerd, geroddeld of gescholden. Ook wordt niemand uitgelachen, vernederd of buitengesloten;
- We houden rekening met elkaar en we zijn aardig voor elkaar. We leren de kinderen dat we elkaar niet schoppen, tegen elkaar schreeuwen of iemand pesten.

Zelfredzaamheid

- We ruimen samen op waar we mee gespeeld hebben en leggen dit op dezelfde plek terug. We helpen elkaar met het opruimen.
- Kinderen krijgen de ruimte om zoveel mogelijk zelf dingen op te lossen. De medewerkers helpen als dat nodig is door vragen te stellen en samen nadenken.
- Kinderen leren opkomen voor zichzelf. De medewerkers helpen als dat nodig is door samen te kijken wat het wil en hoe dat te bereiken.
- Kinderen gaan mee op onderzoek buiten het kinderdagverblijf: wandelen, boodschappen doen, uitstapje.
- Kinderen helpen bij dagelijkse taken

Privacy media

- Foto's, die op of rond het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang worden gemaakt, worden alleen bewaard, bewerkt of verspreid met toestemming van de ouders of verzorgers van de kinderen;
- Foto's worden alleen gemaakt met de tablet/ iPad en het fototoestel van kindercentrum de Ark
- Ouders geven toestemming²³ voor het plaatsen van foto's op de site, facebook of nieuwsbrief
- De groepsmappen liggen in een afgesloten kast

Veiligheid

- De ouders/ verzorgers worden schriftelijk en/ of telefonisch geïnformeerd over calamiteiten;
- We houden zicht op alle kinderen. De medewerkers verdelen zich over de ruimte en de kinderen.
- Kinderen mogen niet zonder toezicht het kindercentrum/speelplaats verlaten,
- Controleren of de kinderen geen koordjes aan hun capuchon/vest of jas hebben, anders vastmaken
- In de ruimtes waar kinderen niet mogen komen is er een haakje aan de deur bevestigd, behalve waar de tiener-BSO is. Kinderen 8+ wordt geleerd om niet in de voorraadkast te komen zonder toestemming van de pedagogisch medewerker
- Kinderen wachten binnen de poort, totdat hun ouders het plein op komen

Vermissing

- Het protocol vermissing²⁴ wordt strikt opgevolgd
- Het stappenplan wordt opgevolgd en komt zo nodig op een zichtbare plek op alle groepen te hangen
- Er staan verschillende situaties van vermissing in beschreven + hoe er gehandeld dient te worden
- Protocol wordt besproken tijdens een werkoverleg in het najaar 2021

Uitstapjes

- De ouders worden op de hoogte gebracht wanneer er een uitstapje is

²³ Toestemmingsformulier beeldmateriaal ligt ter inzage op kantoor

²⁴ Protocol vermissing ligt ter inzage op de groepen

- Met een uitstapje van meer dan 7 kinderen zijn er altijd twee pedagogisch medewerkers of één pedagogisch medewerker en een stagiaire mee
- Het protocol “vervoerbeleid²⁵” en ‘uitstapjes²⁶’ wordt strikt opgevolgd bij uitstapjes.

---

²⁵ Protocol vervoer ligt ter inzage op de groepen

²⁶ Protocol uitstapjes ligt ter inzage op de groepen

BSO

Halen en Brengen:

- We verwelkomen ouder en kind persoonlijk en vragen ouders/leerkracht school om een overdracht van bijzonderheden, gezondheid en welzijn van het kind
- We nemen samen met het kind duidelijk afscheid van de ouder/leerkracht (per situatie verschillend)
- Bij het ophalen vertellen we ouders, als het even kan samen met het kind, hoe de dag verlopen is en wat het kind gedaan heeft. I.v.m. corona verloopt dat nu iets anders en krijgen de ouders een dag-verslag via de app en dan een korte overdracht bij ophalen.
- Kinderen die nog moeten ontbijten bij binnenkomst, gaan aan tafel ontbijten.
- Kinderen die voor 7.30 worden gebracht mogen ontbijten. Kinderen die na 7.30 gebracht worden mogen niet ontbijten. Deze afspraak is gewijzigd sinds corona.
- Kinderen gaan van tafel als ze hun ontbijt op hebben of genoeg hebben gegeten en lopen niet met hun ontbijt in de hand van tafel af
- De kinderen die niet aanwezig zijn, maar wel komen volgens de aanwezigheidslijst worden na 9:00 opgebeld door de pedagogisch medewerkers of geappt.

Vanwege de coronamaatregelen worden de kinderen momenteel niet naar de groep gebracht door de ouders (zie protocol maatregelen Corona)

Entree en Hal

- Bij regenachtig weer maken we natte plekken op de vloer droog om uitglijden te voorkomen en plaatsen we het bord van uitglijden en gebruiken we droogloopmatten
- Wat je ziet liggen, ruim je op (bijvoorbeeld zwerfafval in de gang wat binnengewaaid is)
- Wie met een groep in de ruimte gespeeld heeft zorgt dat deze weer schoon en opgeruimd achtergelaten wordt. Het speelgoed van bijvoorbeeld thematafel wordt teruggezet waar het stond.
- Deuren staan op een haakje, zodat kinderen niet overal naar binnen kunnen lopen
- We hangen onze jassen en tassen aan de kapstok of leggen het in bakken
- Aan het eind van de dag checken we of alle sloffen opgeruimd zijn en netjes in de bak of in de vakjes liggen.
- Aan het eind van de dag checken wij of er geen speelgoed in de gang ligt, maar ruimen we dit op.
- Elke vrijdag worden alle bakjes van de kinderen gecheckt en zo nodig opgeruimd of gestofzuigd.
- We houden de buitendeur gesloten
- In de hal is er ruimte om beweegspelletjes te doen
- Er wordt een schoonmaaklijst bijgehouden

Groepsruimten

- We ruimen speelgoed op na gebruik op de afgesproken vaste plekken
- We bergen schoonmaakmiddelen buiten zicht en bereik van kinderen op;
- Rennen doen we buiten
- Het opruimen van speelgoed doen we op vaste tijden
- Het speelgoed heeft een vaste plek
- Tassen van pedagogisch medewerkers worden op een veilige plaats opgeborgen.
- Eventuele aanstekers liggen in de kluis van de pedagogisch medewerker
- We leren de kinderen om niet aan de spullen van de ouders en/of pedagogisch medewerkers te komen
- Kapot speelgoed wordt meteen weggegooid
- We drinken uit een plastic beker. Dit betekent dat er geen glas op de groep is.
- Thee en koffie staan niet onbeheerd op tafel, maar zo ver mogelijk op het aanrecht (blijf in de buurt)
- Geen warme dranken nuttigen met een kind op schoot
- Als het te donker is in de groep, worden de lampen aangezet. (tenzij het warm wordt, dan geldt het hitteprotocol)
- Kleine voorwerpen die kinderen in de mond kunnen stoppen zijn niet aanwezig in het bereik van de kinderen zonder toezicht. Als er met kleine voorwerpen wordt gewerkt altijd in aanwezigheid van een pedagogisch medewerker

- Pedagogisch medewerkers werken volgens schoonmaakkijsten²⁷ om de hygiëne optimaal te houden
- Als je moet niezen of hoesten meteen daarna handen wassen of we niezen in de elleboog.
- De pedagogisch medewerkers houden 1,5 meter afstand van elkaar
- Elke groepsruimte heeft een EHBO doos

Keuken

- Kinderen mogen niet spelen in de keuken
- Als kinderen willen drinken, vragen zij dit aan ons en begeleiden wij eventueel de kinderen in het pakken van een beker en het water

Sanitair

- Schoonmaakmiddelen staan boven op hoge planken of in een kast waarbij een haakje bevestigd is, zodat kinderen hier niet bij kunnen.
- Na het bezoek van het toilet, deze weer netjes achterlaten
- Na het bezoek van het toilet altijd de handen wassen met water en zeep en goed afdrogen met papieren doekjes
- Er wordt geen speelgoed meegenomen naar de toiletten
- Er hangen twee kaartjes op de groep voor de toiletten (1 voor jongens en 1 voor meisjes) Als een kind naar de wc moet, dan draait hij/zij het juiste kaartje om. Zo zien andere kinderen dat de toilet bezet is en dit zorgt ervoor dat er niet te veel kinderen tegelijk bij het toilet zijn. Als het kind terugkomt, wordt het kaartje weer teruggedraaid en kan er een ander kind naar het toilet.

Algemene werkafspraken voor de (pedagogisch) medewerkers

- We zijn consistent en betrouwbaar in ons gedrag;
- We luisteren naar het kind en nemen het kind serieus;
- We benaderen het kind positief en letten meer op de dingen die goed gaan dan op de verkeerde dingen;
- We spreken niet over het gedrag, huiselijke omstandigheden of andere privacygevoelige zaken van een kind in het bijzijn van niet direct betrokken personen.
- We zijn erop alert dat het gebouw aan alle veiligheidseisen voldoet: geen kapotte lampen, geen loshangende snoeren etc.
- Mankementen worden onmiddellijk doorgegeven aan de directeur. Afhankelijk van het soort mankement en of hierbij de veiligheid van kinderen en/of medewerksters gevaar loopt, bepaalt de directeur de mate van spoed. Vervolgens geeft de directeur of de pedagogisch medewerker op de juiste manier het mankement door aan de klusjesman.
- We gooien kapotte spullen direct weg.
- We controleren speelgoed regelmatig op mankementen.
- We maken afspraken over hoe wij ons verdelen over de binnen- en buitenruimte
- Er liggen geen plastic zakken binnen handbereik van kinderen.
- Wij zorgen ervoor dat de schoonmaakspullen hoog staan, tijdens het schoonmaken van de tafel, vensterbanken of ander meubilair.
- We zorgen er voor dat alle gevaarlijke spullen (messen, scharen etc.) hoog opgeborgen zijn.
- Waterkokers staan achter op het aanrecht, zodat kinderen er niet bij kunnen. Het hete water wordt na gebruik direct weggegooid.
- Ramen worden alleen door ons geopend en altijd op het haakje.
Op alle ramen zitten beugels waarbij de ramen tot een bepaalde breedte open kunnen.
- De afvalbak moet goed sluiten, als dit niet het geval is moet er een nieuwe goed afsluitbare afvalbak worden aangeschaft.
- Er wordt regelmatig gelucht door een raam open te zetten op de kiepstand. We zijn alert op tocht.
- Er wordt geen harde muziek of radio binnen aangezet. Mocht de muziek een keer wat harder aan staan bijv. i.v.m. een feestje of thema, dan zal de tussendeur met de vlinders gesloten worden.
- Is het buiten koeler dan binnen, dan luchten wij regelmatig. Zet deuren en/of ramen tegen elkaar open en creëer een kort moment van doortochten als de kinderen er even niet zijn.
- De nagels zijn kort

²⁷ Vaste schoonmaakkijsten per groep

Toedienen van medicatie:

- Bij het toedienen van medicijnen wordt er volgens het protocol 'toedienen van medicijnen²⁸' gewerkt. Ouders moeten altijd van tevoren formulier medicijngebruik invullen.
- We geven alleen medicatie als dit in de originele verpakking mee is gegeven
- We geven geen medicatie waarvan we de tekst niet kunnen lezen (andere taal)
- Bij vergiftiging bellen wij altijd 112

Buitenspeelruimte BSO

- Voor het buiten spelen wordt er gecontroleerd of er geen ontlasting van dieren en vuil in de tuin ligt
- Bij warm zonnig weer worden de kinderen frequent ingesmeerd met zonnebrand (na het fruitmoment 's middags)
- De kinderen dragen een T-shirt en we zoeken de schaduw op
- Bij koud weer wordt er rekening gehouden met de duur van het buitenspelen en worden de kinderen warm aangekleed.
- Er is altijd een plek gecreëerd voor druk spel en rustig spel.
- Na de laatste speelronde ruimen we samen met de kinderen het speelgoed op
- Na het buiten spelen wassen we samen met de kinderen de handen.
- We mengen ons onder de kinderen en verspreiden ons in de tuin.
- We spelen actief mee buiten
- Er worden regelmatig buiten activiteiten aangeboden.
- Kinderen worden regelmatig gecontroleerd op teken.
- Van maart tot oktober zijn de medewerkers extra alert op teken nadat we buiten hebben gespeeld en worden de ouders erop gewezen hun kind thuis ook te controleren.
- Als er kinderen buitenspelen controleren we of de poort dicht is.
- Er is altijd tenminste één pedagogisch medewerker buiten met de kinderen. Je meldt het aan je collega als je even naar binnen wilt, zodat die zicht kan houden op de kinderen.
- De kinderen worden geteld als ze naar binnen en naar buiten gaan met de groep. Iedere groep neemt de tablet mee waarin de aanwezige kinderen staan en de telefoonnummers van de ouders. Ook hangt hier de sleutel aan de van de poort.

Eetsituatie

- We leren de kinderen om rustig te eten en drinken aan tafel.
In de zomerperiode kunnen we buiten picknicken waarbij kinderen op een kleedje zitten
- Bij het eten kiezen de kinderen zelf, zo nodig wordt er bijgestuurd.
- Voordat we gaan eten, ruimt iedereen mee op
- We dragen handschoenen bij het bereiden van voedsel als er gellak op de nagels zit en als we sieraden dragen
- We wachten met brood smeren, totdat iedereen zit
- We ruimen samen de tafel af
- We stimuleren de kinderen om gezonde voeding te eten, we hebben verschillende soorten fruit en groente. We geven de kinderen keuzes uit gezonde snack. We drinken water met fruit of groente.
- Het zoete broodbeleg varieert met periodes
- Kinderen eten alleen producten van de Ark
- Kinderen drinken alleen water, thee of melk
- Tot 7:30 uur mogen kinderen bij ons ontbijten
- Kinderen eten 1 boterham met hartig beleg, daarna melk en eigen keuze

Naar de kinderboerderij

- Na het spelen of verzorgen van de dieren wassen we de handen
- Er wordt niet gerend of gegild bij de kinderen.
- De dieren worden niet zonder toestemming opgepakt of geaaid
- Het protocol dieren²⁹ wordt opgevolgd

---

²⁸ Protocol toedienen van medicijnen ligt op iedere groep

²⁹ Protocol dieren ligt er inzage op alle groepen

- Kinderen dragen een geel veiligheidshesje

Pauseruimte

- We bergen onze tassen en privé spullen op achter gesloten deuren, daar waar kinderen niet komen; Hiervoor hebben we kluisjes.
- In de ruimtes waar kinderen niet mogen komen zijn er haakjes op de deur bevestigd
- De deur is op het haakje als er niemand binnen is
- We ruimen onze spullen in de vaatwasser op en laten het schoon achter
- Mocht de vaatwasser aanstaan, dan worden vieze plastic spullen in vaatwasser op eigen groep gezet of met de hand afgewassen

Waarden en normen

- Iedereen wordt geaccepteerd zoals hij/zij is; alle mensen zijn verschillend en dat is prima;
- Iedereen gaat respectvol met elkaar om. Er worden geen racistische opmerkingen gemaakt, gediscrimineerd, geroddeld of gescholden. Ook wordt niemand uitgelachen, vernederd of buitengesloten;
- We houden rekening met elkaar en we zijn aardig voor elkaar. We leren de kinderen dat we elkaar niet schoppen, tegen elkaar schreeuwen of iemand pesten.

Zelfredzaamheid

- We ruimen samen op waar we mee gespeeld hebben en leggen dit op dezelfde plek terug. We helpen elkaar met het opruimen.
- Kinderen krijgen de ruimte om zoveel mogelijk zelf dingen op te lossen. De medewerkers helpen als dat nodig is door vragen te stellen en samen nadenken.
- Kinderen leren opkomen voor zichzelf. De medewerkers helpen als dat nodig is door samen te kijken wat het wil en hoe dat te bereiken.
- Kinderen gaan mee op onderzoek buiten het kinderdagverblijf: wandelen, boodschappen doen, uitstapje.
- Kinderen helpen bij dagelijkse taken

Privacy media

- Foto's, die op of rond het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang worden gemaakt, worden alleen bewaard, bewerkt of verspreid met toestemming van de ouders of verzorgers van de kinderen;
- Foto's worden alleen gemaakt met de tablet/ iPad en het fototoestel van kindercentrum de Ark
- Ouders geven toestemming³⁰ voor het plaatsen van foto's op de site, facebook of nieuwsbrief
- De groepsmappen liggen in een afgesloten kast

Veiligheid

- De ouders/ verzorgers worden schriftelijk en/ of telefonisch geïnformeerd over calamiteiten;
- We houden zicht op alle kinderen. De medewerkers verdelen zich over de ruimte en de kinderen.
- Kinderen mogen niet zonder toezicht het kindercentrum/speelplaats verlaten,
- Controleren of de kinderen geen koordjes aan hun capuchon/vest of jas hebben, anders vastmaken
- In de ruimtes waar kinderen niet mogen komen is er een haakje aan de deur bevestigd, behalve waar de tiener-BSO is. Kinderen 8+ wordt geleerd om niet in de voorraadkast te komen zonder toestemming van de pedagogisch medewerker
- Kinderen wachten binnen de poort, totdat hun ouders het plein op komen

Vermissing

- Het protocol vermissing³¹ wordt strikt opgevolgd
- Het stappenplan wordt opgevolgd en komt zo nodig op een zichtbare plek op alle groepen te hangen
- Er staan verschillende situaties van vermissing in beschreven + hoe er gehandeld dient te worden
- Protocol wordt besproken tijdens een werkoverleg in het najaar 2021

³⁰ Toestemmingsformulier beeldmateriaal ligt ter inzage op kantoor

³¹ Protocol vermissing ligt ter inzage op de groepen

Uitstapjes

- De ouders worden op de hoogte gebracht wanneer er een uitstapje is
- Met een uitstapje van meer dan 7 kinderen zijn er altijd twee pedagogisch medewerkers of één pedagogisch medewerker en een stagiaire mee.
- Het protocol "vervoerbeleid"³² en 'uitstapjes'³³ wordt strikt opgevolgd bij uitstapjes.

K: Achterwachtregeling

Eén pedagogisch medewerker op locatie in afwijking van de BKR

Indien, bij gelegitimeerd afwijken van de BKR bij aanvang of afronding van de dag en in de pauzes, één pedagogisch medewerker op de locatie werkt met kinderen op de groep is er in geval van calamiteiten ter ondersteuning ten minste één andere volwassene in het pand aanwezig. Dit kan bijv. een collega zijn die binnen pauze houdt of taakuren verricht. Maar ook het personeel van kantoor waarmee ondersteuning in geval van calamiteiten is afgesproken en afgestemd. Daarnaast is er een werkinstructie³⁴ en achterwachtschema. Het achterwachtschema hangt/zit in de agenda van iedere groep.

Kindercentrum de Ark heeft ervoor gekozen om bij de brengmomenten af te wijken van het kind-leidsterratio, tussen de middag als de pauzes plaatsvinden van de pedagogisch medewerkers en aan het einde van de dag als er kinderen gehaald worden. Dit geldt ook voor de BSO.

---

³² Protocol vervoer ligt ter inzage op de groepen

³³ Protocol uitstapjes ligt ter inzage op de groepen

³⁴ Werkinstructie achterwacht inclusief achterwachtschema ligt ter inzage op de groepen

BSO 4-13 jaar tijdens schoolweken

Wanneer er in de ochtend bij de voorschoolse 11 kinderen zijn gaat de Tiener BSO open. Dit betekent dat er twee a drie pedagogisch medewerkers vanaf 7.30 op de voorschoolse staan. Eén a twee medewerker op de BSO van 4-13 jaar met maximaal 18 kinderen en één medewerker op de Tiener BSO met kinderen vanaf 8 jaar (maximaal 7 kinderen).

Tijdens de schoolweken wordt er niet afgeweken van het kind-leidster ratio.

BSO 4-13 jaar en Tienerbso tijdens vakanties

Tijdens de schoolvakanties kan er op de volgende tijden afgeweken worden:

Maandag t/m vrijdag tussen 7.30-8.30/ 12.30-13.30/ 16.30 -17.30

L: Gezonde voeding

We hebben op ons kindercentrum aandacht voor het stimuleren van een gezonde leefstijl van de aan ons toevertrouwde kinderen. Dit omdat we een gezonde lichamelijke ontwikkeling van kinderen willen stimuleren. We betrekken de ouders hier actief bij. Een gezonde leefstijl heeft volop aandacht in de media. Twee keer per jaar komt de wijkverpleegkundige langs van het consultatiebureau, zij geeft ons ook advies over voeding en geeft zo nodig antwoorden op onze vragen als het om voeding gaat.

Bij kindercentrum de Ark (KDV en BSO) drinken de kinderen thee en water. We eten als tussendoortjes fruit of groente. Natuurlijk zijn wij veel buiten met de kinderen. Op ontdekking in onze eigen buitenruimte of het park of het bos. We organiseren sport- en spelactiviteiten waarin kinderen lekker kunnen rennen en klauteren.

M: Klachten

Voor ouders en medewerkers

Ondanks dat alles goed gaat kan het altijd gebeuren dat ouders of medewerkers een klacht hebben over de wijze waarop aan veiligheid en gezondheid wordt gewerkt. Voor ouders en medewerkers hebben we inzichtelijk gemaakt wat ze kunnen doen wanneer ze een klacht hebben. Zie protocol klachten³⁵.

---

³⁵ Protocol klachten ligt ter inzage op alle groepen en staat ook in het beleidsplan van BSO